

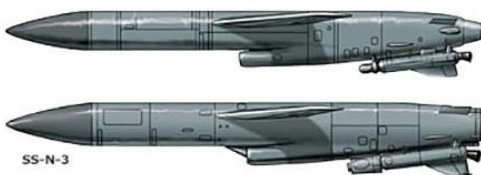
Inariin harhautunut ohjus

Taustana vuodenvaihteen 1984/85 kohulle Inariin pudonneesta ohjuksesta oli jo usean vuoden käyty kiista "euro-ohjuksista", joilla tarkoitettiin ydinkärjillä varustettuja uuden sukupolven ballistisia ja risteilyohjuksia. Neuvostoliitolla oli ollut jo 1950-luvulta koko Länsi-Euroopan alueelle ulottuvia ohjuksia, mutta kiistaa syntyi entistä tehokkaammista SS 20 - ohjuksista, joiden vastakappaleiksi Länsi-Eurooppaan sijoitettiin vuodesta 1983 alkaen Moskovan tasalle ulottuvia ohjuksia.

Uuden sukupolven amerikkalaiset aerodynaamiset eli "risteilyohjukset" kantoivat yli 2000 kilometriä ja käyttivät lentoonsa ilmakehän alempia kerroksia. Ne olivat siis periaatteessa torjuttavissa matkansa aikana joko lentokoneilla tai ilmatorjunnalla, mutta käytännössä tehtävä olisi ollut vaikea. Suomi sijaitessaan idän ja lännen välialueella oli niiden mahdollisella lentoreitillä. Siksi presidentti Koivisto ilmaisi uudenvuodenpuheessaan erityisen huolestumisensa juuri uusien risteilyohjusten käyttöönotosta. Sen sijaan vanhoilla lyhyen kantaman risteilyohjuksilla ei Suomen kannalta ollut samanlaista merkitystä.

Norjan televisio kertoi 2.1.1985, että neuvostoliittolainen risteilyohjus oli lentänyt 28. joulukuuta Barentsinmeren suunnasta Norjan ilmatilan läpi Suomen puolelle. Se herätti heti Suomessa kohun, miksi asiasta oli vaiettu tai oliko ohjusta edes havaittu.

Suomalainen ilmavalvonta oli kyllä ohjuksen tulon havainnut, ja sitä tunnistamaan oli lähetetty Rovaniemeltä kaksi Draken-hävittäjää. Arvioitiin, että maali oli todennäköisesti jo pudonnut johonkin Inarin tienoille. Rajavartiolaitos tutki tapausta muun muassa haastatteleamalla paikallisia asukkaita. Etsintöjä vaikeutti kova pakkanen ja huono näkyvyys. Mitään ei löytynyt eikä asiaa pidetty vakavana. Tieto kulki virkatietä Helsinkiin mutta jäi odottamaan pyhien yli.

SS-N-3, "Shaddock"

Syntyneen hälyn johdosta tapahtuma selvitettiin perusteellisesti. Neuvostoliitto esitti välittelunsa ja ilmoitti, että Pohjoisen laivaston harjoituksissa oli karannut maaliohjus, jossa ei ollut taistelukärkeä. Tammikuun lopulla löytyi Inarinjärvestä jälki, joka todettiin ohjuksen aiheuttamaksi avannoksi. Maaliohjuksen romu löytyi järven pohjasta ja palautettiin neuvostoliittolaisille, jotka korvasivat aiheutuneet kulut. Kyseessä oli jo vanhentunut, vuonna 1963 käyttöönotettu, noin 400 kilometriä kantava merimaaliohjus, Naton koodinimellä SS-N-3, "Shaddock".

Suomalaisten tekemä johtopäätös oli, että ilmapuolustus oli toiminut täsmälleen määräysten mukaisesti mutta pienetkin välikohtaukset saattavat herkässä tilanteessa saada aikaan "tiedostuskriisin", ellei ole valmiutta nopeisiin ja selkeisiin kannanottoihin. Siksi päätettiin tehostaa viranomaisten tiedotuskäytäntöjä.

Lähteinä mm: Mauno Koivisto, *Historian tekijät* (1995), s. 164 - 167; Mikko Väyrynen, "Inarin ohjuskiisi 1984" teoksessa *Suomi ja kriisit* (2003), s. 97 - 113.